

УНИЈА

БИЛТЕН

www.unijairl.org

Број 19. Год. III Београд март 2006. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице УН (UNHCR)

ЛЕНАРТ КОЦАЛАИНЕН, ШЕФ ПРЕДСТАВНИШТВА UNHCR-А ЗА СРБИЈУ И ЦРНУ ГОРУ

РЕШЕЊЕМ СТАТУСА ДО ЛАКШЕ ОДЛУКЕ

** Када буде решен статус Косова, људима ће бити лакше да донесу одлуку да ли желе да се врате или да се интегришу у локалну средину.*

** Услови за повратак могу да се створе само оног тренутка, када буду постојали услови за остваривање оних који су се вратили.*

** Не можете очекивати повратак људи, уколико тамо не постоје основни услови за живљење. То се, пре свега, односи на остваривање људских права за оне мањине које већ живе на Косову.*

Разговарао: Жељко Ђекић

Крајем прошле године, на место шефа Представништва UNHCR-а за Србију и Црну Гору постављен је Ленарт Коцалаинен, човек који се питањима избеглица у оквиру ове организације УН, бави више од двадесет година. Пошто је на простору бивше Југославије, у одређеним временским периодима, боравио још од краја деведесетих година, најпре у Босни и Херцеговини од 1998. до 2000. године, затим на Косову од 2000. до 2002. године, добро је упознат са ситуацијом у региону.

Ленарт Коцалаинен

** Господин Коцалаинен, на почетку разговора, ишли смо да нам изнесе оцену стања у коме се тренутно налазе избегла и расељена лица у СЦГ.*

Иако сам тек четири месеца у СЦГ, могу да кажем да доста знам о ситуацији, али још увек немам комплетна знања о свим проблемима с којима се сусрећу избегла и расељена лица. Рекао бих, ипак, да је ситуација у којој се

налазе избеглице у СЦГ релативно прихватљива у односу на то како су они примљени овде. Наравно, да она није ни одлична ни добра, али је, као што рекох, прихватљива, а ту подразумевам и разгранатост мреже институција и организација које им пружају разне облике помоћи и воде бригу о избегличким и расељеничким питањима. Посебно бих истакао правне проблеме са којима се свакодневно суочавају избегла и расељена лица. На неки начин, по овим питањима, ситуација у Србији је повољнија него у Црној Гори. Популација, односно група, која се налази у најтежој ситуацији, и у Србији и у Црној Гори, свакако су расељени

Роми с Косова, који често, као грађани СЦГ, нису у прилици да уживају нека од темељних права.

ПАРАЛЕЛЕ И ПОВРАТАК

** Нејасно је завршетку рата на Косову, тамо сте провели две године као шеф мисије UNHCR-а. Можете ли најавити паралелу између тадашњег и садашњег стања?*

На Косову сам био, као шеф канцеларије UNHCR-а, од марта 2000. до фебруара 2002. године, а недавно сам, као шеф Представништва у Београду, посетио Косово.

Нажалост, нисам приметио никакве значајне помаке побољшања у позицији у којој се налазе Срби на Косову. Посетио сам Гњилане и у његовом центру затекао повратнике Роме, који живе у релативно прихватљивим условима. Истовремено, Срби, који су се вратили у околна места, на рубне делове општине Гњилане, натерани су да поново избегну, након догађаја од 17. марта. Очито је да код расељених лица влада велико разочарење што нису створени услови за њихов

У ОВОМ БРОЈУ:

ОБЕЛЕЖЕНА ГОДИШЊИЦА
МАРТОВСКОГ ПОГРОМА
(стр. 4)

ИМА ЛИ НАДЕ ЗА НАС? (стр. 5)

МЕШТАНИ МОВЉАНА ХОЋЕ КУЋИ
(стр. 6)

ИЗГРАДЊА КУЋА У СРБОБРАНУ И
РУДНИКУ (стр. 8)

ПОВРАТАК У ДЕЧАНЕ - КАДА?
(стр. 9)

ЧЕЛНИЦИ ПРИЗРЕНА СА
РАСЕЉЕНИМА У БЕОГРАДУ (стр. 10)

ВРАЋАЊЕ ЗЕМЉИШТА И
ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА (стр. 12)

повратак. Још поразнија је чињеница да имате и даље ситуацију да људи одлазе с Косова. Међутим, приметио сам да је у одређеним местима по Косову дошло до побољшања ситуације, када је слобода кретања у питању. Мањинске групе, на неким местима, могу да се крећу без заштите KFOR-а. Ово износим као поређење с временом када сам ја био тамо, пре шест година. Тада Албанци уопште нису били укључени у процес повратка.

*** Какви су сада Ваши ујисци, по њихању поврајка и односа Албанаца према овом њихању?**

Сада сам у неким општинама на Косову, на пример у Липљану, приметио да су представници власти заинтересовани да узму учешћа у процесу повратка. Ипак, остаје утисак да ови позитивни помаци, које сам видео, на појединим местима, не мењају целокупну слику, да је врло мало, или готово ништа, учињено на побољшању ситуације у протеклих пет година. Услови за повратак могу да се створе само оног тренутка, када буду постојали услови за опстанак оних који су се вратили. Не можете очекивати повратак људи, уколико тамо не постоје основни услови за живот. То се, пре свега, односи на поштовање људских права за оне мањине које већ тамо живе. UNHCR је на овоме инсистирао од самог почетка наше мисије, али чини ми се да није никад наишао на потпуно разумевање међународне заједнице. Такође, као што се зна, није дошло до повратка у урбане средине. У Приштини нема повратка данас, као што га није било ни када сам ја био тамо. Има одређен број повратника у руралне средине, односно сеоска подручја, али и овај процес повратка се може довести у питање.

НЕДОУМИЦЕ И СТАТУС

*** У интервјуу, који сје дали "Правом одговору", рекли сје да: "када се говори о поврајку, и ујишје сјању на Косову, сјауација ће бишје много јаснија када дође до решења коначног сјајшуса Косова".**

Уверен сам да је то заиста тако. За многа расељена лица, која се сада налазе у СЦГ, постављају се питања, где ће се враћати. Какав ће бити коначан статус покрајине? Каква ће бити та структура која ће подржавати њихов повратак? Каква ће бити политичка клима у средини која би

UNHCR И АХТИСАРИ

"UNHCR има директан контакт с г. Ахтисаријем, шефом преговарачке мисије о Косову. Више пута смо нагласили, и стално наглашавамо, колико је битно да се у целом контексту разговора о статусу, размишља о решавању проблема расељених лица и повратку људи који желе да се врате на Косово. Ових дана, имао сам прилике, да видим писмо које је г. Ахтисари упутио нашем високом комесару, у коме он истиче да је за њега кључни приоритет стање мањина на Косову. Нема решења за Косово, уколико се у њему не буде водило рачуна о судбини преко 200 хиљада расељених лица. То је наш став, који свакодневно презентујемо политичарима задуженим за решење статуса Косова", истиче Ленарт Коцалаинен.

требало да их прихвати? Расељени све то морају да знају пре него што донесу било какву одлуку. А тешко је донети неку одлуку, ако они уопште не знају где се враћају. У том смислу, када буде решен јасан статус Косова, људима ће бити лакше да донесу одлуку да ли желе да се врате или да се интегришу у локалну средину.

*** Многи очекују да би, овисно о њоме каква ће бишје одлука о коначном сјајшусу Косова, могло доћи до њомерања сјаановнишшва. Да ли UNHCR размишља о њоме и да ли има неке њланове?**

Наш посао је да увек размишљамо о померањима становништва, о избеглицама, расељеним лицима. Радимо на томе и то нам је део свакодневних задатака. Међутим,

Ленарти Коцалаинен са сарадницима

сматрамо да треба да се усредсредимо на тренутну ситуацију. Као прво, да ојачамо позиције мањина на Косову. То би се могло постићи децентрализацијом и спровођењем правне заштите и уопште заштите мањина на Косову. Уколико би се то остварило, не видим зашто мањине не би остале тамо и зашто се расељена лица одавде не би враћала на Косово, ма какво решење статуса било.

*** Поменули сје ѡренушно сјање. Шја бисје, ѡренушно, рекли расељеним лицима, враћашје се или не?**

Ми ни сада, ни било када, нисмо саветовали некога, да ли да се врати или да се не врати. То је лична одлука сваког појединца. Уколико неко одлучи да се врати, ми смо ту да му помогнемо. Постоје одређене локације на Косову, на којима се већ одвијају процеси повратка и мислим да они који су кренули са тим треба да наставе у том смеру. Међутим, ове године, док се не буде знао тај коначан статус, не очекујемо значајнија померања расељених лица.

ВЛАСТИ И ИНТЕГРАЦИЈА

*** Први ѡуш јавно о ѡнѡграцији расељених, у ѡрошлом броју нашег Билшена, говорила је Санда Рашковић - Ивић, ѡредседница Координационог центра. Том ѡриликом, изјавила је, да је свесна да се сви расе-**

Љени неће враићи на Косово. Какво мишљење о интeгpацији има UNHCR?

Упознат сам с изјавом госпође Рашковић- Ивић и поздрављамо ову изјаву. У разговорима са органима власти охрабривали смо их да размисљају у овом правцу. Као што је госпођа Рашковић- Ивић рекла, реално је очекивати да ће се одређени, рекао бих, знатан број расељених лица, одлучити да остане овде.

ГЛАС РАСЕЉЕНИХ

*** Колико сће ујознаћи с радом Уније - Савеза удружења интeрно расељених лица ?**

С обзиром да сте ви наши партнери, упознат сам, у одређеној мери, с вашим радом и веома га подржавам. Упознат сам и са отварањем ваше канцеларије у Приштини и волео бих да она заживи. Удружења видим као глас расељених лица, који они треба да користе као канал за информације. Да удружења истакну оно шта мисле расељена лица, да заговарају њихове ставове, да служе за њихову промоцију, али исто тако да пренесу наше и друге поруке, својим сународницима. Не знам до које мере можете бити укључени у конкретне пројекте, али се надам да ћете у што скорије време и на том плану имати успеха.

*** Да ли су планирани неки програми како би се ИРЛ лакше интeгрисала?**

Започети су неки мали пројекти како би се помогло људима да се снађу овде, али свеобухватни велики пројекти нису предузети. Мислим, да би међународне организације, у сарадњи с државним структурама требало да искористе ову годину и да раде на неким пројектима који би, евентуално, могли да се спроведу касније. Нешто слично, као што је био случај са избеглим лицима. Појавиће се, можда, и потреба за значајним финансијским средствима којима сада не располажемо, али која ће бити потребна. Ово треба припремити унапред, јер донатори не дају новац за један месец. Чуо сам да ће се одржати међународна донаторска конференција, када буде познат коначан статус Косова. Она ће бити искоришћена да се позову донатори да дају средства за трајна решења, за мањине на Косову, али исто

тако и за расељена лица која ће остати овде.

*** Поменули смо г. Рашковић, колико имате контаката с представницима власти у СЦГ и како сарађујете с њима?**

Рекао бих да је сарадња врло добра, чак одлична. С представницима органа власти разговарамо врло отворено о разним проблемима и веома сам задовољан тиме. То важи и за Комесаријат у Београду и у Подгорици. Исто тако, када су расељена лица у питања, добро сарађујемо с Координационим центром. UNHCR је присутан у овој земљи већ дуги низ година, и пре кризе у 90-има, и власт нас види као позитивне партнере. Било је и одређених проблема, али успели смо да их решимо. Мислим да власти знају да је UNHCR овде да помогне у решавању проблема, да се бави жртвама, да им помогне, без обзира ко су и због чега су овде.

*** UNHCR у својим пројектима досија ради на њиху информисања. Смањите ли да и други чиниоци који се баве њиху расељених њо чине у довољној мери?**

Мислим да је тако. И UNMIK на Косову је постао свестан значења информација и сматрају да треба дати већу подршку протоку информација. Чини ми се да је сада препознато да нам је, у протеклом периоду, на том пољу, недостајало више сарадње са обе стране административне линије. Многе информације су ишле преко невладиних организација, што је добро, и лично немам ништа против тога, све док информације стижу до расељених лица. Међутим, недостају те директне везе, поготово када буде донета одлука о статусу. Тада ће бити потребан јако велики број информација. UNHCR ће, свакако, наставити да игра велику улогу у свему томе. Ми ћемо наставити да помажемо ваш часопис. Наставиће се, такође, емитовање емисије "Повратак", намењене искључиво расељеним лицима, која се приказује на националној телевизији. Позвао бих и све остале актере, да нађу начине да појачају и побољшају канале проласка информација, а ми ћемо их, наравно, подржати у томе.

ДВОСТРУКО РАСЕЉЕЊЕ

*** UNHCR велику њажњу њоклања мањинским групама. Једна од њих су и Роми расељени с Косова, за њих сће, на њочешку разговора, рекли да живе у најгорим условима.**

У многим случајевима, услови у којима живе расељени Роми су испод сваког прихватљивог животног стандарда. Ова питања треба да реше органи власти, уз помоћ међународних организација. Оно што нас нарочито брине јесте то што није дошло до темељите регистрације расељених Рома. То је требало још одавно да се догоди, како би им био омогућен приступ државним службама, здравству, образовању, социјалним службама. Стекао сам утисак да Роми који су расељени у Србију нису пуно заинтересовани за повратак. Стално се говори о повратку Срба на Косово, немам утисак да Роми имају такву жељу. Можда би требало мало да се позабавимо тиме и да видимо због чега постоји код њих то одсуство интересовања за повратак.

*** Још један њроблем који се јавља, али не само код ове групе, је реадмисија одбијених азиланца из иностранства. Она је, ипак, најизраженија код ове њоулације.**

Наш став је увек био исти и увек смо сматрали и говорили да људи с Косова који су отишли у треће земље, не треба и не смеју да буду враћени у Србију. Ово се нарочито односи на Роме, који повратком овамо немају прихватљиве услове за живот. И раније смо, а и сада ћемо настојати, да будемо против повратка расељених људи с Косова у Србију. То је двоструко расељење, они се не враћају у своју средину, у свој дом. Међутим, ако људи из саме Србије оду у треће земље и буду враћени у Србију, то је друга прича, везана за билатералне уговоре о реадмисији које је Државна заједница Србија и Црна Гора потписала с одређеним бројем земаља. Али смо против идеје да се избегли људи с Косова, враћају у Србију. То није решење и велике су шансе да ово постане још већи проблем.

Ако се то ипак догоди, онда и влада и међународне организације морају да нађу неки начин да помогну тим људима.

ОБЕЛЕЖЕНА ДВОГОДИШЊИЦА МАРТОВСКИХ ДОГАЂАЊА

МАЛО ШТА СЕ ПРОМЕНИЛО

Две године након маршовског погрома, у коме су косовско-метохијски Срби и Роми доживели своју "Кристалну ноћ", у присуству више хиљада међународних снага и међународне мисије УН, ишло да се било шта суштински променило на боље. Иако је међународна заједница оштро осудила погром, иако је косовска Влада, под притиском западних сила, обновила један број унишћених објеката, само неколицина, од четири хиљаде прогнаних, вратила се у своје домове. Највећи број њих није учинио у сирејњи од новог насиља у коме им нико не би могао гарантовати животи.

Највећи број цркава је и даље у рушевинама, гробља се и даље скривају, слобода кретања и живота и даље нема, а преостали Срби, на овим просторима, ову годишњицу очекују у сталном страху од новог таласа насиља, уз све јаче тензије, изазване започетим преговорима о будућем статусу Косова и Метохије.

Косовска Митровица, 17. март 2006. године
(фото: Златко Маврић)

Косово и Метохија данас, понајмање личи на једно толерантно мултиетничко друштво, у коме сви његови грађани могу да нађу свој дом и своју будућност. Најжалосније је, ипак, да међународна заједница није нашла снаге, а ни умерени Албанци, да именују главне организаторе мартовског погрома. Остало се на апстрактним осудама и покушајима да се насиље оправда. Главни организатори који су руководили масом од преко 60 хиљада људи, обезбедили транспорт екстремистима из најудаљенијих села и вешто

ИНЦИДЕНТИ

Уочи 17. марта ове године, поломљено је неколико надгробних споменика на православном гробљу у Урошевцу, док је на саборном храму у граду разбијено неколико прозора, саопштено је из Косовске полицијске службе. Док су према информацији Координационог центра за Косово и Метохију, непознати нападачи, око 2 сата ујутро, бацили ручну гранату и пуцали из аутоматског оружја на полицијском пункту Брњак на улазу у Зубин Поток. Према извештају UNMIK-полиције није било повређених.

БИЛАНС

У дводневним терористичким испадима 17. и 18. марта, 19 цивила је изгубило живот. Из својих кућа протерано је 4.100 Срба, седам српских села је у потпуности уништено, запаљена је 561 кућа и 35 цркава и манастира, непроцењиве вредности. У истражном притвору било је више од 250 особа, осумњичених да су учествовале у антисрпском насиљу, а пред судијама се нашло њих шесторо.

поставили блокаде пред базама KFOR-а и даље уживају прећутни међународни имунитет, а косовске институције, које су потпуно заказале у тим пресудним тренуцима, сада се представљају као демократске и обећавају безбедну будућност Србима у независном Косову.

Ова, још једна у низу тужних годишњица, обележена је достојанствено. У северном делу Косовске Митровице, под мотом "Не независно Косово", одржан је најмасовнији протест Срба на Космету, од доласка међународне заједнице. Више од десет хиљада људи одало је пошту пострадалима 17. марта 2004. године. Око 3.000 Срба обележило је у српском селу Ропотово, у општини Косовска Каменица, другу годишњицу насиља.

ОСУДЕ ПРЕДСЕДНИКА И ПРЕМИЈЕРА

Борис Тадић је изјавио да погром над Србима, који се на Косову догодио 17. марта 2004. године, не сме бити заборављен. Председник Србије је рекао да привремене косовске власти, али и међународне снаге, до данас нису обезбедиле сигурност и нормалан живот за Србе и неалбанце.

Премијер Војислав Коштуница саопштио је поводом двогодишњице погрома да су тада "албански екстремисти извршили масован терор над Србима". "Напад је извршен са промишљеним планом да се посао етничког чишћења коначно и заврши, како би се остварио циљ да се применом насиља и терора отцепи Косово и Метохија.", сматра Коштуница.

Више од 1.000 Срба окупило се у Грачаници под мотом "Опстајемо и опстаћемо овде" и мирним протестом и парастосом обележило две године од мартовског насиља. И на административном прелазу између Србије и Косова, у Мердару, одржан је протестни скуп Срба расељених са Космета, поводом двогодишњице мартовских немира.

Агенције и КИМ инфо служба

ПРЕДСТАВНИЦИ УНИЈЕ БОРАВИЛИ У ПРИШТИНИ С МЕШТАНИМА МУШУТИШТА НА РАЗГОВОРИМА О МОГУЋНОСТИМА ПОВРАТКА У ОВО СЕЛО

ИМА ЛИ НАДЕ ЗА НАС

На основу концептних докумената, поднетих од стране Уније, односно њене чланице "Глас Косова и Метохије", крајем марта, у Приштини, Светомир Милошевић и Светолик Савић, расељена лица из Мушуташа, заједно са Браниславом Скробоњом и Злајком Маврићем, представницима Уније, разговарали су са овлашћеним лицима Министарства за људска и заједнице у ПИС Владе Косова, о могућностима повратка расељених лица у село Мушуташе, оштина Сува Река.

Непосредно по доласку у Приштину, горе наведена лица, упутила су се у просторије "Центра за мир и толеранцију", где су обавили разговор са **Славишом Костићем**, специјалним саветником за повратак Сорена Јесена-Петерсена. Том приликом, говорило се одрживом повратку у Мушуташе и напорима које су до сада расељени уложили у тај процес, који, нажалост, до сада нису показали неке резултате.

ПОВРАТАК ЈЕДИНА ОПЦИЈА

Саветник Костић указао је својим саговорницима да село Мушуташе игра важну улогу у стратегији повратка Суве Реке и да су властима ове општине изнете многе замерке због тога што се на њеној територији вратило мало изгнаника. Нагласио је, да паралелно са обновом кућа, треба инсистирати на одређеним грантовима који би се односили на пољопривредну производњу и оснивање малих предузећа, јер само на тај начин, они који се буду вратили, имају шансу да опстану.

Ова делегација се затим упутила у зграду Министарства за повратак и заједнице, где су их, уместо одсутног министра Петковића (присуствовао седници Владе), примили **Драган Кукурековић**, министров саветник за правна питања и **Африм Баља**, саветник за економска питања и приватизацију, задужен за Призренски округ. Након што су представници Уније представили концепт документ, ближе податке и детаљније проблеме, изнели су представници села.

"Особље нашег министарства извршило је анкету међу расељеним лицима из Мушуташа, који тренутно живе у Младеновцу, Лазаревцу, Београду и његовој околини. Према информацијама којима располажемо, од око стотину осамдесет домаћинстава, 95 процената расељених изјаснило се да је апсолутно заинтересовано за повратак", рекао

ЗАПОСЛЕЊЕ И СМЕШТАЈ

Говорећи о повратку у урбане средине, Африм Баља је истакао да ће се одређени број људи запослити у општинским администрацијама. Он је најавио почетак градње стамбених зграда за лица која се врате у Приштину, Чаглавицу, Ђилане, Клину, Призрен и Пећ. На тај начин би били збринути и они повратници који немају регулисано стамбено питање.

је **Светомир Милошевић**, представник села, додавши, да откако су почеле са радом ОРГ, они су присуствовали на свакој, али, нажалост, око повратка није учињено ништа. "Има ли наде за нас или нема", рекао је Милошевић, додајући да сви верују у прву опцију, јер ову другу не могу ни да замисле.

ПРОБЛЕМ СРЕДСТВА

"Био сам у Мушуташу, два-три пута, са секретаром Министарства и упознат сам са ситуацијом. Иако је наш план, да се ове године, више ради на пројектима повратка у урбане средине, мислим да је и ваше село у плану", одговорио је расељеним, Африм Баља и наставио: "Очекујемо пар донатора. Добра воља постоји између Министарства

Африм Баља, Бранислав Скробоња, Драган Кукурековић и Светомир Милошевић; (фојто: Злајко Маврић)

и општине. Ипак, све зависи од средстава, јер је у плану да се направи око стотину кућа. Очекујемо и донаторску конференцију и надамо се да ће бити довољан прилив новца, како би и овај пројекат успео. Челници општине, заинтересовани су, такође, за повратак људи у Мушуташе, и спремни су да дају сву своју подршку повратку у општину Сува Река", истакао је Баља. У разговор су се укључили и други учесници овог састанка, а на његовом крају су донесени и одређени закључци.

КОРАЦИ

Договорено је да што пре треба организовати иди-види посету Мушуташу. Затим, у централној Србији организовати иди-информациону посету у којој би осим расељених лица, своје учешће узели и представници локалних власти из Суве Реке, Министарства за повратак и међународних организација. Речено је, такође, да треба извршити анкету - изјашњавање расељених, како би се добила тачна слика о броју повратника, а након тога пришло би се коначној реализацији овог пројекта.

Пошто је као први корак, у даљем напретку ове акције, договорена иди-види посета, представници села обавезали су се да доставе спискове свих заинтересованих, како би, у сарадњи са Министарством, био обезбеђен превоз, а посета успешно реализована.

Припремили: Б. Скробоња и З. Маврић

АКТИВНОСТИ НА ПОВРАТКУ У СЕЛА СУВОРЕЧКЕ ОПШТИНЕ

МЕШТАНИ МОВЉАНА ХОЋЕ КУЋИ

Када се говори о враћању расељених у ојшћину Сува Река, једино до сада помињано село, евенћуалног повраћка, било је Мушутитише. Примером мешћана Мушутитиша, кренули су прогнаници из Речана и Деловца. Чини се, ипак, да је воља за повраћком најизраженија код дојучерашњих жићелља мулћитиешничког села Мовљана. Они, и поред многих попрека, од стране поредставника албанске заједнице, не одустијају од намере, да се враће својим домовима и имањима.

Село Мовљане налази се око осам километара североисточно од Суве Реке, у подножју Језерских планина. Први пут се помиње у једној српској средњовековној Хрисовуљи, као место где је цар Душан засадио прве винограде. У Призренском региону и целој Метохији, познато је и по вештини узгајања разноврсних сорти крушака. До 1999. године, у њему је било 23 српска и око 70 албанских домаћинстава. За време сукоба 1998/99. године, међукомшијски односи два народа, у овом селу, остали су на завидном нивоу. Почетком априла 1999. године, (за време НАТО агресије), мештани српске националности морали су да напусте своје домове, али су се кроз 10-ак дана вратили у нетакнуте куће.

Панорама села Мовљане данас

ЖЕЉЕ

Дан након потписивања Кумановског споразума, снаге безбедности напустиле су Мовљане и околна села, а с њима и сви мештани српске националности, са чврстом намером да се поново врате, чим се за то створе услови. У напуштене српске куће одмах су ушли Албанци и спалили их, а неке и уништили до темеља.

Активности мешћана села Мушутитиша у Општинској радној групи за повратак Сува Река, подстакли су прогнани из Мовљана да и они прихвате такав пут повратка. Златко Петровић, представник овог села, средином априла прошле године, прикључио се поменутој ОРГ, чиме је Мовљане постало друго потенцијално место повратка у суворечкој општини. Он је активно учествовао на свим састанцима ОРГ,

Мирослав Пејировић, осћиао само гуд

истичући као главни корак на путу повратка интензивирање иди-види посета, али и проширивање активности ОРГ на подстицање повратка и у друга насеља. Тако се на његову иницијативу, у мају месецу прошле године, у рад суворечке ОРГ прикључио и угледни домаћин, **Станимир Митровић**, представник суседног села Речана.

ПРЕПРЕКЕ

И поред великих препрека, од стране албанских представника у ОРГ, који воде главну реч на свим састанцима, а неозбиљно приступају овом процесу и опструишу га, упорним залагањем, мештани Мовљана (**Златко и Александар Петровић и Војислав Јевтић**), први пут, посетили су своје село крајем јула прошле године. Била је то "Task-force" посета, организована од стране Радне групе за мултиетнички дијалог, до кога није дошло због одбијања Албанаца да присуствују овом скупу. Пет дана касније, четворо српских мешћана обишло је и село Речане. Недуго потом, албански представници у ОРГ донели су одлуку да се иди-види посете овој општини поделе у две групе, по шест лица, како се не би "иритирала примајућа заједница појавом велике групе Срба на једном месту".

РЕПОРТАЖА

Учесници прве иди-види посете

СУСРЕТИ

Тако да су, у септембру месецу прошле године, организоване две иди-види посете за село Речане у којима је учествовало 12 лица, док су, због "специфичних" услова, припреме за иди-види посету Мовљану трајале до 7. новембра 2005. године. Тада су четворица мештана, од којих **Мирослав Петровић, Станко и Славиша Спасић**, први пут, посетили своје домове и порушену цркву у Речану. Приликом те посете дошло је до првог кратког, неформалног, разговора између **Мухарема Гашија** и Мирослава

Кућа Јездимира Андрејевића, нека и саг

Петровића, дојучерашњих комшија. Међутим, за разлику од овог сусрета, осетило се велико негостопримство већег броја Албанаца који су непрекидно упућивали претеће гестикулације. КПС, том приликом, није допустио посету српском гробљу због "приличне" удаљености од кућа, која износи око један километар. Према нашим сазнањима, гробље је тотално девастирано. Приликом напуштања Мовљана, Мирослав Петровић је рекао да је "задовољан посетом, иако су призори порушених кућа били језиви и да су превазишли најгора очекивања, али се нада да ће на том месту видети нове куће". Други део иди-види посете обављен је крајем фебруара ове године, а своје куће обишло је шест прогнаних лица (**Цветко и Љубиша Спасић, Витомир и Анђа Ристић, Вучко Андрејевић**

и **Крста Јовановић**). И у току ове посете дошло је до кратког неформалног састанка с једним Албанцем из села. По повратку из посете, 80-годишњи старац Цветко Спасић, рекао је да му се овом посетом остварила једна велика жеља, али да има још већу, да се врати да живи на своје огњиште.

МОЛИТВЕ

За време свих ових посета, расељена лица из Мовљана и Речана, посећивали су и остатке српске средњовековне цркве Св. Ђорђа у Речану, која је 1999. године, порушена до темеља. Ту су запалили свеће и помолили се Богу за успешан повратак.

Сваке године за Ђурђевдан, код ове цркве, одржавани су сабори, на којима су били присутни мештани свих села суворечке општине. И ове године, планирано је да се расељени, на овај датум, окупе на истом месту.

НЕПОЖЕЉНИ ПОВРАТНИЦИ

Све ове иди-види посете одвијале су се у прилично напетој атмосфери због негодовања Албанаца из суседних села и њиховог нескривеног притиска на своје сународнике из Мовљана, по питању контаката са Србима. Такође, забрињава ширење списка "непожељних Срба" из Мовљана. На питање ко је и због чега правио ове спискове, није добијено никакво образложење.

Поред свих препрека, Срби из Мовљана су истрајни у напорима да се врате у своје домове, с тога у овом селу нема продатих српских кућа. Упорним залагањем издејствовали су да општина започне припрему Концепт папира за повратак. Надају се да у свом труду неће остати сами, као до сада, тј. да ће добити бар моралну подршку шире заједнице. Поготово што њихове резултате упорно прате мештани других села из општине Сува Река, пре свега,

Анђа Ристић на остацима своје имања

Деловца. Они су, такође, већ изабрали свог представника у ОРГ, а вреди истаћи да у наведеном селу постоје најповољнији услови за одрживи повратак Срба.

Злајко Пејровић

ПЕТ РАСЕЉЕНИЧКИХ ПОРОДИЦА КОНАЧНО У СРБОБРАНУ УПОРНОСТ СЕ ИСПЛАТИЛА

Село Србобран се налази у питомој, метохијској равници, тик уз магистрални пут Пећ - Исток - Косовска Митровица. Припада општини Исток. До рата 1999. године, у Србобрану су живеле 54 српске породице.

ЗАХТЕВИ

Од 2003. године, захтеви за повратак у село стално су били упућивани Општинској радној групи Исток, пре свега, од **Весне Маликовић**, члана овог тела која представља мештане Србобрана, а чија је кућа, узгред речено, још увек узурпирана од стране првих комшија. С годинама, полагањем протиче седма, број заинтересованих породица за повратак све више се смањује. Многи од мештана

Ева Кицлер у разговору са Дашић Милорагом

Србобрана, нажалост, више нису међу живима, други су болесни, а доста њих је одустало од борбе за повратак.

Пет најупорнијих, желе да се врате по сваку цену. Од услова постављају само оне егзистенцијалне. Да им се изграде куће и да имају приступ својим имањима.

ПОСРЕДОВАЊЕ

На захтев мештана и госпође Маликовић, удружење расељених "Завичај за повратак" је овај проблем изнело **Еви Кицлер** и другим представницима UNDP-а и затражило од њих да ових пет породица, из Србобрана, буду обухваћене пројектом индивидуалног повратка, који финансира Влада Косова.

Захваљујући брзом реаговању UNDP-а, удружења "Завичај за повратак" и Данског савета за избеглице, пет породица из Србобрана се нашло пред својим порушеним домовима на Косову и Метохији, 2. марта ове године. Уз помоћ екипа за техничку процену и израду планова, као

и екипе за правну регулативу, а уз присуство општинских службеника, брзо је урађена анализа и готово да је одмах свима било јасно да ће се пет српских породица из Србобрана врло брзо вратити својим кућама.

Узурпирана кућа породице Маликовић

ПОВРАТАК

Већ сутрадан, на састанку у општини Исток, у присуству представника UNMIK-а, UNHCR-а, DRC-а, ICRC-а, UNDP-а и других присутних, млаку добродошлицу повратницима пожелео је **Бајрам Ђелај**, општински службеник за повратак. Он је изнео став да UNDP није испоштовао одређене "процедуре", те да би требало да се уради

У РУДНИКУ 42 НОВЕ КУЋЕ

Удружење "Завичај за повратак", наставило је своје активности на стварању услова за повратак у село Рудник, у општини Србица. Активности се спроводе са партнерским организацијама из KIP-а, CBM - ом и LWF (Lutheran World Federation) из Косовске Митровице. По пројекту је предвиђена обнова и изградња 32 српске и 10 албанских кућа.

баланс пројекат. На реаговање господина Гуанендре, представника UNMIK-а, да ове људе треба подржати, а не збуњивати неважним стварима, дискусија је кренула у добром смеру.

Епилог ове акције има срећан завршетак. Средства за обнову су одобрена, документација прикупљена, и уз бољу и нашу помоћ, ових пет породица ће убрзо бити у својим домовима.

Досија Палић

ОДЈЕЦИ ИДИ-ИНФОРМИШИ ПОСЕТЕ ОДРЖАНЕ У КРАЉЕВУ

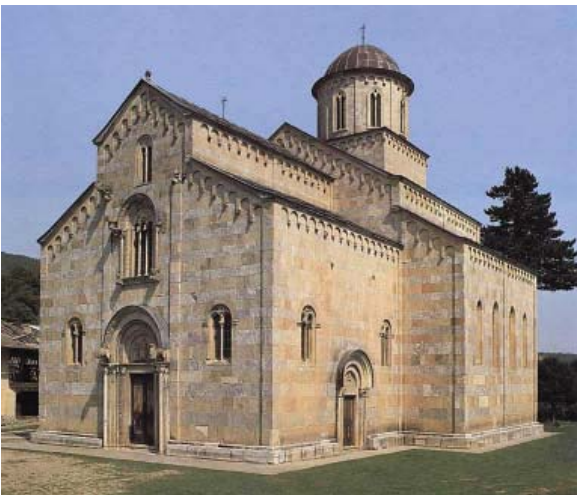
ПОВРАТАК У ДЕЧАНЕ - КАДА?

Ово истраживање се најчешће представљало приликом иди - информиши посете, одржане средином марта месеца, у Краљеву, приликом сусрећа представника међународне заједнице, локалних власти Дечана и расељених лица из ове области, чије се тренутно пребивалиште налази широм централне Србије.

За писца ових редова, сам помен Дечана подсећа на слику предивног манастира Високи Дечани, који представља посебно поглавље у његовом животу. Венчања, крштења, духовна просветљења, укратко најлепши и најзбудљивији тренуци живота. Овај пут, сусрет са људима из Дечана, који је увек драг, одиграо се у Краљеву, под неким другим околностима. Наиме, захваљујући Данском савету за избеглице (DRC) имао сам прилике присуствовати иди-информиши посети о могућностима повратка расељених у ову општину.

О СИТУАЦИЈИ

Башир Кан, представник UNHCR-а за Пећки регион и **Денис Беголи**, представник UNMIK канцеларије за повратак и заједнице, упознали су присутне са општом ситуацијом у Пећкој регији, а **Патрик Бусе**, представник UNMIK-а и **Незир Баљај**, општински службеник за повратак Дечана, говорили су о стању у овој општини. На крају уводног дела, скупу су се обратили **Зоран Баровић**, општински координатор за Дечане, **Милосава Живановић** испред DRC-а и представник HPD-а Краљево. У овом уводу треба истаћи, да је ситуација у вези са повратком тешка, о чему најбоље говори податак HPD-а, да 98 процената кућа има степен уништења четврте и пете категорије, односно тешко разорене или уништене куће.

Манастир Високи Дечани

Питање, које је током читавог састанка лебдело у ваздуху је: "Где Срби треба да се врате"? Једна од могућности била је, да се на манастирском земљишту, у оквиру заштићене зоне, дигну куће за повратнике. Та варијанта је отпала, због тога што је противна Резолуцији СБ 1244, која тражи повратак на своју имовину. Насељавање око манастира значило би, осим кршења резолуције, стварање гета, односно, то би представљало озакоњење етничког чишћења.

О БЕЗБЕДНОСТИ

Како је ово био први састанак оваквог типа, расељени су постављали разнолика питања, као на пример: Зашто међународна заједница не интервенише сада и заштити Србе, као што је штитила Албанце? Зашто се моли представник општине, а не међународна заједница која је дужна да обезбеди мир, сигурност свима, па тако и повратницима? Да ли ће попис, у јуну ове године, бити детаљан, са свим подацима и доказима о њиховој ваљаности, или ће се бројати само житељи и новопридошли који раније нису били становници ове општине? Да ли ће се побољшати безбедност и слобода кретања? Да ли приликом иди - види посете, њени учесници могу бити ухапшени? Питања много, одговор само на два последња.

Патрик Бусе, метафорички је одговорио на питање о безбедности, рекавши да то није прекидач укључено-искључено, већ да то долази временом. "Они којима је одобрено учешће у иди-види посетама, немају бојазни да буду хапшени", рекла је Милосава Живановић.

О ИМОВИНИ

Друга група питања односила се на проблеме власништва над имовином. Ту се највише на удару нашао HPD. Упркос тврдњама представника ове организације да су они свој посао одрадили коректно, било је много приговора на њихов рад. "Нарочито је наглашена неуспешност између HPD-а и KPS-а, што изазива додатне муке расељеним лицима", истакао је Зоран Баровић. Досадашња неефикасност HPD-а, изазива бојазан у вези са будућим активностима Косовске имовинске агенције (КИА), чији је мандат проширен на питања свих некретнина. Расељени тврде да Косовски судови не признају документа HPD-а.

Недоумицу међу расељеним лицима изазвала је и информација око изградње станова/кућа. Према обавештењу, које је дато током састанка, донатор Швајцарски савез цркава доделио је 16 кућа за Србе, од укупно 70 предвиђених за изградњу. Од тога броја 35 кућа добили би Албанци, а Роми, Ашкалије и остале мањинске заједнице 19.

Присутна интерно расељена лица остала су јединствена у захтеву да се сви врате у своје станове и куће. Нису се сложили с тим да се гради само 16 станова у првој фази, већ за све повратнике истовремено.

Закључујући састанак, Патрик Бусе је, позивајући расељене кућама, рекао да је међународна заједница, можда, каснила са неким акцијама, али да је сада спремна да подржи повратак.

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА ИДИ-ИНФОРМИШИ ПОСЕТА

ПОВРАТАК У ПРИЗРЕН ГРАД

Средином марта, у организацији удружења "Свети Спас", у Београду је одржана иди-информиниши посета, на којој су представници међународних организација и локалних власти Призрена, упознали расељене са тренутном ситуацијом и плановима повраћа у овај град.

Информативном састанку у Београду је председавала Стина Хилдекјер, шефица регионалне канцеларије UNHCR-а Призрен, а у његовом раду учествовали представници UNMIK-а, UNHCR-а Призрен и Београд, Канцеларије НРД-а Београд, општински челници Призрена и стотињак расељених лица. На почетку састанка, присутне је у име организатора поздравио **Златко Маврић**, извршни директор удружења "Свети Спас".

ГАРАНЦИЈЕ

Фатмир Јелићи, директор опште администрације и координатор за стандарде, који је предводио вишечлану делегацију општине Призрен позвао је, у име руководећих људи овог града, расељене на повратак гарантујући им безбедност, помоћ и сарадњу у овом процесу.

"Хоћу да се вратите кући, да живимо као што смо живели

Фатмир Јелићи и Биб Дуљај, представници општине Призрен, у разговору са расељенима

раније, годинама и вековима. Ситуација се изменила на боље. Што се безбедности и слободе кретања тиче, ту сада нема проблема, што потврђују и изјаве команданта KFOR-а и регионалног команданта KPS-а, да се у задњих неколико месеци није догодио ниједан конфликт или инцидент на етничкој основи", рекао је расељенима Љајићи, додајући да је његов позив на повратак искрен и одговоран.

О пројектима обнове и другим активностима које предузима локална власт, своје ставове изнели су и **Биб Дуљај**, председник Комитета за повратак и реинтеграцију општине Призрен, **Бедрија Ејупагић**, шеф Канцеларије за заједнице и **Спаса Андријевић**, општински службеник за повратак.

КРИТИКЕ

Велики број расељених изразио је жељу и заинтересованост за што скорији повратак. Они су се сложили

са уводничарима, да је ситуација у Призрену много боља у односу на раније, али да се, упркос томе, још увек не осећају довољно сигурним и због тога траже већу заштиту, како од међународних снага тако и од локалних власти. Највећи број критика расељени су упутили на рад НРД-а, односно процеса изласка узурпатора из заузетих кућа. Затражено је да се успостави боља сарадња између НРД-а и локалних власти, како би се избегла досадашња пракса, да узурпатори односе сву покретну имовину, а непокретну предају у таквом стању да у њој није могуће живети. Расељени су затражили да се код индивидуалних повратника за време санације кућа или стана, обезбеди привремени смештај, као и минимални трошкови док санација траје.

ПРИОРИТЕТИ

На овом скупу, као један од главних проблема за што бржи повратак у Поткаљају и ужи центар града, где би, како је предвиђено, требало да се обнови 108 кућа, истакнут је недостатак средстава, која би, како је речено, што пре требало обезбедити. Речено је, такође, да није решено ни питање привременог колективног смештаја за оне који су се јавили за организован повратак.

Присутни су дали начелну сагласност да се крене са уређењем православног гробља, на начин да општина Призрен и Координациони центар финансирају чишћење и уређење гробља, а да након тога накнаду за одржавање плаћају корисници парцела. Представници локалних власти прихватили су овакав вид решења проблема.

Расељени из Призрена на иди-информиниши посети

На крају састанка, расељеним лицима остављена је могућност да се индивидуално обрате званичницима Призрена у решавању конкретних личних проблема, што су они, у великом броју, искористили.

Ж.Бекић

27/02/2006

Мешијани Мовљана њале свеће на остацима цркве Светиоџ Ђорђа

27/02/2006

Комисијски дијалоџ Мовљане, фебруар 2006. године

Екипа UNDP у разговору са Томиславом Симоновићем Србобран, март 2006. године

Симоновића њорушена кућа Србобран, март 2006. године

Представници ошћине Призрен у иди-информиши њосеши Беоџрад, март 2006. године

Како решиши њроблем? - Расељени и званичниши Призрена и међународних орђанизација Беоџрад, март 2006. године

ВРАЋАЊЕ ЗЕМЉИШТА И ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА

Уредбом Сорена Јесена-Пејтерсена, специјалног представника генералног секретара УН, 4. марта, основана је Косовска агенција за имовинска питања, као независна административна агенција која ће имати надлежност да ради на решавању жалби које се односе на нејојекрпину приватну имовину, укључујући пољопривредну и комерцијалну имовину

Косовска имовинска агенција (КИА) убудуће ће радити на остваривању права на имовину на Косову и Метохији, која је узурпирана или уништена. Практично КИА ће наставити са радом тамо где је стао НРД. Део захтева за повраћај имовине који је до сада успешно решен и где су власници те имовине одлучили да је препусте на привремено располагање НРД-у, сада ће бити под управом новоформиране агенције и неће бити препуштени локалној самоуправи.

"Што се тиче стамбене имовине, правне радње су углавном завршене. Имамо мање од 100 случајева о којима

Кнут Росандхауг

ГДЕ ПОДНЕТИ ЗАХТЕВ?

Основни принцип за подношење захтева за повраћај власништва је да имовина мора бити у поседу подносиоца од 27. фебруара 1998. до 20. јуна 1999. године, а потребно је и да они имају уверење да до сада нису могли да остваре своја права. Сви потенцијални подносиоци захтева требало би да се јаве у канцеларије НРД-а у Београду, Крагујевцу, Нишу, Подгорици, Скопљу или канцеларијама НРД-а на Косову.

се још одлучује и мање од 400 које треба разматрати и то ће бити ускоро завршено. Новом уредбом донета је одлука да се оствари убрзан процес повратка комерцијалне имовине посебно пољопривредног земљишта. Уколико неко поседује земљу која је бесправно запоседнута, то лице може доћи до брзог разрешења своје ситуације кроз процес који покреће КИА. На овај начин власник може доћи и до прихода који би му омогућили одржив повратак. Тај задатак неће бити лак, али што се мене тиче он ће бити обављен", изјавио је **Кнут Росандхауг**, извршни директор НРД-а. У овај процес, осим пољопривредног земљишта, биће укључена и комерцијална имовина (пословни простор), а прихватање захтева за повраћај овог вида имовине почеће већ у априлу месецу.

(Ж. Ђ.)

Оснивачи и чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка,
Првог српског устанка 109, тел. 026/ 313-893
e-mail: bozur@erat.net

Глас Косова и Метохије - Београд
Македонска 25
тел.: 011/ 3373-841
e-mail: gkim@unet.yu
www.glaskim.co.yu

Завичај за повраћај - Крагујевац
Карађорђева 17
тел. 034/ 333-219
e-mail: zavicpo@fosky.net

Југ - Краљево, Цара Душана 27/39
тел. 036/323-220
факс. 036/320-430
моб. 064/612-79-66
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Свас - Београд
Балканска 25
тел.011/2686-161
e-mail: svetspas@unet.yu
www.svetispas.org

Срећна породица - Ниш,
Душанов Базар, купола, локал 223
тел. 018/ 257-184
e-mail: vulicevic@ankerinter.net

Унија - Канцеларија у Београду
Трг Николе Пашића 9/7
тел: 011/3398-705
e-mail: unijakm@unet.yu
www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану
Бубе Михајловић бб
тел: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu

УНИЈА

БИЛТЕН

www.unijairl.org

Број 19. Год. III Београд март 2006. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице УН (UNHCR)

ЛЕНАРТ КОЦАЛАИНЕН, ШЕФ ПРЕДСТАВНИШТВА UNHCR-А ЗА СРБИЈУ И ЦРНУ ГОРУ

РЕШЕЊЕМ СТАТУСА ДО ЛАКШЕ ОДЛУКЕ

** Када буде решен статус Косова, људима ће бити лакше да донесу одлуку да ли желе да се враће или да се интегришу у локалну средину.*

** Услови за повратак могу да се створе само оног тренутка, када буду постојали услови за остваривање оних који су се враћили.*

** Не можете очекивати повратак људи, уколико тамо не постоје основни услови за живљење. То се, пре свега, односи на остваривање људских права за оне мањине које већ живе на Косову.*

Разговарао: Жељко Ђекић

Крајем прошле године, на место шефа Представништва UNHCR-а за Србију и Црну Гору постављен је Ленарт Коцалаинен, човек који се питањима избеглица у оквиру ове организације УН, бави више од двадесет година. Пошто је на простору бивше Југославије, у одређеним временским периодима, боравио још од краја деведесетих година, најпре у Босни и Херцеговини од 1998. до 2000. године, затим на Косову од 2000. до 2002. године, добро је упознат са ситуацијом у региону.

Ленарт Коцалаинен

** Господин Коцалаинен, на почетку разговора, ишли смо да нам изнесе оцену стања у коме се тренутно налазе избегла и расељена лица у СЦГ.*

Иако сам тек четири месеца у СЦГ, могу да кажем да доста знам о ситуацији, али још увек немам комплетна знања о свим проблемима с којима се сусрећу избегла и расељена лица. Рекао бих, ипак, да је ситуација у којој се

налазе избеглице у СЦГ релативно прихватљива у односу на то како су они примљени овде. Наравно, да она није ни одлична ни добра, али је, као што рекох, прихватљива, а ту подразумевам и разгранатост мреже институција и организација које им пружају разне облике помоћи и воде бригу о избегличким и расељеничким питањима. Посебно бих истакао правне проблеме са којима се свакодневно суочавају избегла и расељена лица. На неки начин, по овим питањима, ситуација у Србији је повољнија него у Црној Гори. Популација, односно група, која се налази у најтежој ситуацији, и у Србији и у Црној Гори, свакако су расељени

Роми с Косова, који често, као грађани СЦГ, нису у прилици да уживају нека од темељних права.

ПАРАЛЕЛЕ И ПОВРАТАК

** Нејасно је завршетку рата на Косову, тамо сте провели две године као шеф мисије UNHCR-а. Можете ли најавити паралелу између тадашњег и садашњег стања?*

На Косову сам био, као шеф канцеларије UNHCR-а, од марта 2000. до фебруара 2002. године, а недавно сам, као шеф Представништва у Београду, посетио Косово.

Нажалост, нисам приметио никакве значајне помаке побољшања у позицији у којој се налазе Срби на Косову. Посетио сам Гњилане и у његовом центру затекао повратнике Роме, који живе у релативно прихватљивим условима. Истовремено, Срби, који су се вратили у околна места, на рубне делове општине Гњилане, натерани су да поново избегну, након догађаја од 17. марта. Очито је да код расељених лица влада велико разочарење што нису створени услови за њихов

У ОВОМ БРОЈУ:

ОБЕЛЕЖЕНА ГОДИШЊИЦА
МАРТОВСКОГ ПОГРОМА
(стр. 4)

ИМА ЛИ НАДЕ ЗА НАС? (стр. 5)

МЕШТАНИ МОВЉАНА ХОЋЕ КУЋИ
(стр. 6)

ИЗГРАДЊА КУЋА У СРБОБРАНУ И
РУДНИКУ (стр. 8)

ПОВРАТАК У ДЕЧАНЕ - КАДА?
(стр. 9)

ЧЕЛНИЦИ ПРИЗРЕНА СА
РАСЕЉЕНИМА У БЕОГРАДУ (стр. 10)

ВРАЋАЊЕ ЗЕМЉИШТА И
ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА (стр. 12)

повратак. Још поразнија је чињеница да имате и даље ситуацију да људи одлазе с Косова. Међутим, приметио сам да је у одређеним местима по Косову дошло до побољшања ситуације, када је слобода кретања у питању. Мањинске групе, на неким местима, могу да се крећу без заштите KFOR-а. Ово износим као поређење с временом када сам ја био тамо, пре шест година. Тада Албанци уопште нису били укључени у процес повратка.

*** Какви су сада Ваши ујисци, по њихању поврајка и односа Албанаца према овом њихању?**

Сада сам у неким општинама на Косову, на пример у Липљану, приметио да су представници власти заинтересовани да узму учешћа у процесу повратка. Ипак, остаје утисак да ови позитивни помаци, које сам видео, на појединим местима, не мењају целокупну слику, да је врло мало, или готово ништа, учињено на побољшању ситуације у протеклих пет година. Услови за повратак могу да се створе само оног тренутка, када буду постојали услови за опстанак оних који су се вратили. Не можете очекивати повратак људи, уколико тамо не постоје основни услови за живот. То се, пре свега, односи на поштовање људских права за оне мањине које већ тамо живе. UNHCR је на овоме инсистирао од самог почетка наше мисије, али чини ми се да није никад наишао на потпуно разумевање међународне заједнице. Такође, као што се зна, није дошло до повратка у урбане средине. У Приштини нема повратка данас, као што га није било ни када сам ја био тамо. Има одређен број повратника у руралне средине, односно сеоска подручја, али и овај процес повратка се може довести у питање.

НЕДОУМИЦЕ И СТАТУС

*** У интервјуу, који сје дали "Правом одговору", рекли сје да: "када се говори о поврајку, и ујишје сјању на Косову, сјауација ће бишје много јаснија када дође до решења коначног сјајшуса Косова".**

Уверен сам да је то заиста тако. За многа расељена лица, која се сада налазе у СЦГ, постављају се питања, где ће се враћати. Какав ће бити коначан статус покрајине? Каква ће бити та структура која ће подржавати њихов повратак? Каква ће бити политичка клима у средини која би

UNHCR И АХТИСАРИ

"UNHCR има директан контакт с г. Ахтисаријем, шефом преговарачке мисије о Косову. Више пута смо нагласили, и стално наглашавамо, колико је битно да се у целом контексту разговора о статусу, размишља о решавању проблема расељених лица и повратку људи који желе да се врате на Косово. Ових дана, имао сам прилике, да видим писмо које је г. Ахтисари упутио нашем високом комесару, у коме он истиче да је за њега кључни приоритет стање мањина на Косову. Нема решења за Косово, уколико се у њему не буде водило рачуна о судбини преко 200 хиљада расељених лица. То је наш став, који свакодневно презентујемо политичарима задуженим за решење статуса Косова", истиче Ленарт Коцалаинен.

требало да их прихвати? Расељени све то морају да знају пре него што донесу било какву одлуку. А тешко је донети неку одлуку, ако они уопште не знају где се враћају. У том смислу, када буде решен јасан статус Косова, људима ће бити лакше да донесу одлуку да ли желе да се врате или да се интегришу у локалну средину.

*** Многи очекују да би, овисно о шоме каква ће бишје одлука о коначном сјајшусу Косова, могло доћи до шомерања сјаановнишшва. Да ли UNHCR размишља о шоме и да ли има неке шланове?**

Наш посао је да увек размишљамо о померањима становништва, о избеглицама, расељеним лицима. Радимо на томе и то нам је део свакодневних задатака. Међутим,

Ленарти Коцалаинен са сарадницима

сматрамо да треба да се усредсредимо на тренутну ситуацију. Као прво, да ојачамо позиције мањина на Косову. То би се могло постићи децентрализацијом и спровођењем правне заштите и уопште заштите мањина на Косову. Уколико би се то остварило, не видим зашто мањине не би остале тамо и зашто се расељена лица одавде не би враћала на Косово, ма какво решење статуса било.

*** Поменули сје шренушшо сјање. Шша бисшје, шренушшо, рекли расељеним лицима, враћашшје се или не?**

Ми ни сада, ни било када, нисмо саветовали некога, да ли да се врати или да се не врати. То је лична одлука сваког појединца. Уколико неко одлучи да се врати, ми смо ту да му помогнемо. Постоје одређене локације на Косову, на којима се већ одвијају процеси повратка и мислим да они који су кренули са тим треба да наставе у том смеру. Међутим, ове године, док се не буде знао тај коначан статус, не очекујемо значајнија померања расељених лица.

ВЛАСТИ И ИНТЕГРАЦИЈА

*** Први шшј јавно о шншеграцији расељених, у шрошлом броју нашег Билшена, говорила је Санда Рашковић - Ивић, шредседница Координационог центра. Том шриликом, изјавила је, да је свесна да се сви расе-**

Љени неће враићи на Косово. Какво мишење о интеграцији има UNHCR?

Упознат сам с изјавом госпође Рашковић- Ивић и поздрављамо ову изјаву. У разговорима са органима власти охрабривали смо их да размишљају у овом правцу. Као што је госпођа Рашковић- Ивић рекла, реално је очекивати да ће се одређени, рекао бих, знатан број расељених лица, одлучити да остане овде.

ГЛАС РАСЕЉЕНИХ

*** Колика сће уознаи с радом Уније - Савеза удружења инерно расељених лица ?**

С обзиром да сте ви наши партнери, упознат сам, у одређеној мери, с вашим радом и веома га подржавам. Упознат сам и са отварањем ваше канцеларије у Приштини и волео бих да она заживи. Удружења видим као глас расељених лица, који они треба да користе као канал за информације. Да удружења истакну оно шта мисле расељена лица, да заговарају њихове ставове, да служе за њихову промоцију, али исто тако да пренесу наше и друге поруке, својим сународницима. Не знам до које мере можете бити укључени у конкретне пројекте, али се надам да ћете у што скорије време и на том плану имати успеха.

*** Да ли су планирани неки програми како би се ИРЛ лакше интегрисала?**

Започети су неки мали пројекти како би се помогло људима да се снају овде, али свеобухватни велики пројекти нису предузети. Мислим, да би међународне организације, у сарадњи с државним структурама требало да искористе ову годину и да раде на неким пројектима који би, евентуално, могли да се спроведу касније. Нешто слично, као што је био случај са избеглим лицима. Појавиће се, можда, и потреба за значајним финансијским средствима којима сада не располажемо, али која ће бити потребна. Ово треба припремити унапред, јер донатори не дају новац за један месец. Чуо сам да ће се одржати међународна донаторска конференција, када буде познат коначан статус Косова. Она ће бити искоришћена да се позову донатори да дају средства за трајна решења, за мањине на Косову, али исто

тако и за расељена лица која ће остати овде.

*** Поменули смо г. Рашковић, колико имаће контакти с председницима власти у СЦГ и како сарађујете с њима?**

Рекао бих да је сарадња врло добра, чак одлична. С представницима органа власти разговарамо врло отворено о разним проблемима и веома сам задовољан тиме. То важи и за Комесаријат у Београду и у Подгорици. Исто тако, када су расељена лица у питања, добро сарађујемо с Координационим центром. UNHCR је присутан у овој земљи већ дуги низ година, и пре кризе у 90-има, и власт нас види као позитивне партнере. Било је и одређених проблема, али успели смо да их решимо. Мислим да власти знају да је UNHCR овде да помогне у решавању проблема, да се бави жртвама, да им помогне, без обзира ко су и због чега су овде.

*** UNHCR у својим пројектима досија ради на ишању информисања. Смаиша ли да и други чиниоци који се баве ишањима расељених ио чине у довољној мери?**

Мислим да је тако. И UNMIK на Косову је постао свестан значења информација и сматрају да треба дати већу подршку протоку информација. Чини ми се да је сада препознато да нам је, у протеклом периоду, на том пољу, недостајало више сарадње са обе стране административне линије. Многе информације су ишле преко невладиних организација, што је добро, и лично немам ништа против тога, све док информације стижу до расељених лица. Међутим, недостају те директне везе, поготово када буде донета одлука о статусу. Тада ће бити потребан јако велики број информација. UNHCR ће, свакако, наставити да игра велику улогу у свему томе. Ми ћемо наставити да помажемо ваш часопис. Наставиће се, такође, емитовање емисије "Повратак", намењене искључиво расељеним лицима, која се приказује на националној телевизији. Позвао бих и све остале актере, да нају начине да појачају и побољшају канале проласка информација, а ми ћемо их, наравно, подржати у томе.

ДВОСТРУКО РАСЕЉЕЊЕ

*** UNHCR велику љажу љоклања мањинским груама. Једна од њих су и Роми расељени с Косова, за њих сће, на иочешку разговора, рекли да живе у најгорим условима.**

У многим случајевима, услови у којима живе расељени Роми су испод сваког прихватљивог животног стандарда. Ова питања треба да реше органи власти, уз помоћ међународних организација. Оно што нас нарочито брине јесте то што није дошло до темељите регистрације расељених Рома. То је требало још одавно да се догоди, како би им био омогућен приступ државним службама, здравству, образовању, социјалним службама. Стекао сам утисак да Роми који су расељени у Србију нису пуно заинтересовани за повратак. Стално се говори о повратку Срба на Косово, немам утисак да Роми имају такву жељу. Можда би требало мало да се позабавимо тиме и да видимо због чега постоји код њих то одсуство интересовања за повратак.

*** Још један проблем који се јавља, али не само код ове груације, је реадмисија одбијених азилаиша из иносрансва. Она је, ипак, најизраженија код ове иуације.**

Наш став је увек био исти и увек смо сматрали и говорили да људи с Косова који су отишли у треће земље, не треба и не смеју да буду враћени у Србију. Ово се нарочито односи на Роме, који повратком овамо немају прихватљиве услове за живот. И раније смо, а и сада ћемо настојати, да будемо против повратка расељених људи с Косова у Србију. То је двоструко расељење, они се не враћају у своју средину, у свој дом. Међутим, ако људи из саме Србије оду у треће земље и буду враћени у Србију, то је друга прича, везана за билатералне уговоре о реадмисији које је Државна заједница Србија и Црна Гора потписала с одређеним бројем земаља. Али смо против идеје да се избегли људи с Косова, враћају у Србију. То није решење и велике су шансе да ово постане још већи проблем.

Ако се то ипак догоди, онда и влада и међународне организације морају да нају неки начин да помогну тим људима.

ОБЕЛЕЖЕНА ДВОГОДИШЊИЦА МАРТОВСКИХ ДОГАЂАЊА

МАЛО ШТА СЕ ПРОМЕНИЛО

Две године након мартовског погрома, у коме су косовско-метохијски Срби и Роми доживели своју "Крстићану ноћ", у присуству више хиљада међународних снага и међународне мисије УН, ишло да се било шта суштински променило на боље. Иако је међународна заједница оштро осудила погром, иако је косовска Влада, под притиском западних сила, обновила један број унишћених објеката, само неколицина, од четири хиљаде прогнаних, вратила се у своје домове. Највећи број њих није учинио у сирејњи од новог насиља у коме им нико не би могао гарантовати животи.

Највећи број цркава је и даље у рушевинама, гробља се и даље скривају, слобода кретања и живота и даље нема, а преостали Срби, на овим просторима, ову годишњицу очекују у сталном страху од новог таласа насиља, уз све јаке тензије, изазване започетим преговорима о будућем статусу Косова и Метохије.

Косовска Митровица, 17. март 2006. године
(фото: Златко Маврић)

Косово и Метохија данас, понајмање личи на једно толерантно мултиетничко друштво, у коме сви његови грађани могу да нађу свој дом и своју будућност. Најжалосније је, ипак, да међународна заједница није нашла снаге, а ни умерени Албанци, да именују главне организаторе мартовског погрома. Остало се на апстрактним осудама и покушајима да се насиље оправда. Главни организатори који су руководили масом од преко 60 хиљада људи, обезбедили транспорт екстремистима из најудаљенијих села и вешто

ИНЦИДЕНТИ

Уочи 17. марта ове године, поломљено је неколико надгробних споменика на православном гробљу у Урошевцу, док је на саборном храму у граду разбијено неколико прозора, саопштено је из Косовске полицијске службе. Док су према информацији Координационог центра за Косово и Метохију, непознати нападачи, око 2 сата ујутро, бацили ручну гранату и пуцали из аутоматског оружја на полицијском пункту Брњак на улазу у Зубин Поток. Према извештају UNMIK-полиције није било повређених.

БИЛАНС

У дводневним терористичким испадима 17. и 18. марта, 19 цивила је изгубило живот. Из својих кућа протерано је 4.100 Срба, седам српских села је у потпуности уништено, запаљена је 561 кућа и 35 цркава и манастира, непроцењиве вредности. У истражном притвору било је више од 250 особа, осумњичених да су учествовале у антисрпском насиљу, а пред судијама се нашло њих шесторо.

поставили блокаде пред базама KFOR-а и даље уживају прећутни међународни имунитет, а косовске институције, које су потпуно заказале у тим пресудним тренуцима, сада се представљају као демократске и обећавају безбедну будућност Србима у независном Косову.

Ова, још једна у низу тужних годишњица, обележена је достојанствено. У северном делу Косовске Митровице, под мотом "Не независно Косово", одржан је најмасовнији протест Срба на Космету, од доласка међународне заједнице. Више од десет хиљада људи одало је пошту пострадалима 17. марта 2004. године. Око 3.000 Срба обележило је у српском селу Ропотово, у општини Косовска Каменица, другу годишњицу насиља.

ОСУДЕ ПРЕДСЕДНИКА И ПРЕМИЈЕРА

Борис Тадић је изјавио да погром над Србима, који се на Косову догодио 17. марта 2004. године, не сме бити заборављен. Председник Србије је рекао да привремене косовске власти, али и међународне снаге, до данас нису обезбедиле сигурност и нормалан живот за Србе и неалбанце.

Премијер Војислав Коштуница саопштио је поводом двогодишњице погрома да су тада "албански екстремисти извршили масован терор над Србима". "Напад је извршен са промишљеним планом да се посао етничког чишћења коначно и заврши, како би се остварио циљ да се применом насиља и терора отцепи Косово и Метохија.", сматра Коштуница.

Више од 1.000 Срба окупило се у Грачаници под мотом "Опстајемо и опстаћемо овде" и мирним протестом и парастосом обележило две године од мартовског насиља. И на административном прелазу између Србије и Косова, у Мердару, одржан је протестни скуп Срба расељених са Космета, поводом двогодишњице мартовских немира.

Агенције и КИМ инфо служба

ПРЕДСТАВНИЦИ УНИЈЕ БОРАВИЛИ У ПРИШТИНИ С МЕШТАНИМА МУШУТИШТА НА РАЗГОВОРИМА О МОГУЋНОСТИМА ПОВРАТКА У ОВО СЕЛО

ИМА ЛИ НАДЕ ЗА НАС

На основу концептних докумената, једног од стране Уније, односно њене чланице "Глас Косова и Метохије", крајем марта, у Приштини, Светомир Милошевић и Светолик Савић, расељена лица из Мушуташа, заједно са Браниславом Скробоњом и Злајком Маврићем, представницима Уније, разговарали су са овлашћеним лицима Министарства за њивања и заједнице у ПИС Владе Косова, о могућностима њивања расељених лица у село Мушуташе, њивања Сува Река.

Непосредно по доласку у Приштину, горе наведена лица, упутила су се у просторије "Центра за мир и толеранцију", где су обавили разговор са **Славишом Костићем**, специјалним саветником за повратак Сорена Јесена-Петерсена. Том приликом, говорило се одрживом повратку у Мушуташе и напорима које су до сада расељени уложили у тај процес, који, нажалост, до сада нису показали неке резултате.

ПОВРАТАК ЈЕДИНА ОПЦИЈА

Саветник Костић указао је својим саговорницима да село Мушуташе игра важну улогу у стратегији повратка Суве Реке и да су властима ове општине изнете многе замерке због тога што се на њеној територији вратило мало изгнаника. Нагласио је, да паралелно са обновом кућа, треба инсистирати на одређеним грантовима који би се односили на пољопривредну производњу и оснивање малих предузећа, јер само на тај начин, они који се буду вратили, имају шансу да опстану.

Ова делегација се затим упутила у зграду Министарства за повратак и заједнице, где су их, уместо одсутног министра Петковића (присуствовао седници Владе), примили **Драган Кукурековић**, министров саветник за правна питања и **Африм Баља**, саветник за економска питања и приватизацију, задужен за Призренски округ. Након што су представници Уније представили концепт документ, ближе податке и детаљније проблеме, изнели су представници села.

"Особље нашег министарства извршило је анкету међу расељеним лицима из Мушуташа, који тренутно живе у Младеновцу, Лазаревцу, Београду и његовој околини. Према информацијама којима располажемо, од око стотину осамдесет домаћинстава, 95 процената расељених изјаснило се да је апсолутно заинтересовано за повратак", рекао

ЗАПОСЛЕЊЕ И СМЕШТАЈ

Говорећи о повратку у урбане средине, Африм Баља је истакао да ће се одређени број људи запослити у општинским администрацијама. Он је најавио почетак градње стамбених зграда за лица која се врате у Приштину, Чаглавицу, Ђилане, Клину, Призрен и Пећ. На тај начин би били збринути и они повратници који немају регулисано стамбено питање.

је **Светомир Милошевић**, представник села, додавши, да откако су почеле са радом ОРГ, они су присуствовали на свакој, али, нажалост, око повратка није учињено ништа. "Има ли наде за нас или нема", рекао је Милошевић, додајући да сви верују у прву опцију, јер ову другу не могу ни да замисле.

ПРОБЛЕМ СРЕДСТВА

"Био сам у Мушуташу, два-три пута, са секретаром Министарства и упознат сам са ситуацијом. Иако је наш план, да се ове године, више ради на пројектима повратка у урбане средине, мислим да је и ваше село у плану", одговорио је расељеним, Африм Баља и наставио: "Очекујемо пар донатора. Добра воља постоји између Министарства

Африм Баља, Бранислав Скробоња, Драган Кукурековић и Светомир Милошевић; (фојо: Злајко Маврић)

и општине. Ипак, све зависи од средстава, јер је у плану да се направи око стотину кућа. Очекујемо и донаторску конференцију и надамо се да ће бити довољан прилив новца, како би и овај пројекат успео. Челници општине, заинтересовани су, такође, за повратак људи у Мушуташе, и спремни су да дају сву своју подршку повратку у општину Сува Река", истакао је Баља. У разговор су се укључили и други учесници овог састанка, а на његовом крају су донесени и одређени закључци.

КОРАЦИ

Договорено је да што пре треба организовати иди-види посету Мушуташу. Затим, у централној Србији организовати иди-информацијску посету у којој би осим расељених лица, своје учешће узели и представници локалних власти из Суве Реке, Министарства за повратак и међународних организација. Речено је, такође, да треба извршити анкету - изјашњавање расељених, како би се добила тачна слика о броју повратника, а након тога пришло би се коначној реализацији овог пројекта.

Пошто је као први корак, у даљем напретку ове акције, договорена иди-види посета, представници села обавезали су се да доставе спискове свих заинтересованих, како би, у сарадњи са Министарством, био обезбеђен превоз, а посета успешно реализована.

Припремили: Б. Скробоња и З. Маврић

АКТИВНОСТИ НА ПОВРАТКУ У СЕЛА СУВОРЕЧКЕ ОПШТИНЕ

МЕШТАНИ МОВЉАНА ХОЋЕ КУЋИ

Када се говори о враћању расељених у ојшћину Сува Река, једино до сада помињано село, евенћуалног поврајка, било је Мушућишће. Примером мешћана Мушућишћа, кренули су прогнаници из Речана и Деловца. Чини се, ипак, да је воља за поврајком најизраженија код дојучерашњих жићеља муљћиећничког села Мовљана. Они, и поред многих прејрека, од сћране предрћавника албанске заједнице, не одуспћају од намере, да се враће својим домовима и имањима.

Село Мовљане налази се око осам километара североисточно од Суве Реке, у подножју Језерских планина. Први пут се помиње у једној српској средњовековној Хрисовуљи, као место где је цар Душан засадио прве винограде. У Призренском региону и целој Метохији, познато је и по вештини узгајања разноврсних сорти крушака. До 1999. године, у њему је било 23 српска и око 70 албанских домаћинстава. За време сукоба 1998/99. године, међукомшијски односи два народа, у овом селу, остали су на завидном нивоу. Почетком априла 1999. године, (за време НАТО агресије), мештани српске националности морали су да напусте своје домове, али су се кроз 10-ак дана вратили у нетакнуте куће.

Панорама села Мовљане данас

ЖЕЉЕ

Дан након потписивања Кумановског споразума, снаге безбедности напустиле су Мовљане и околна села, а с њима и сви мештани српске националности, са чврстом намером да се поново врате, чим се за то створе услови. У напуштене српске куће одмах су ушли Албанци и спалили их, а неке и уништили до темеља.

Активности мештана села Муштушћа у Општинској радној групи за повратак Сува Река, подстакли су прогнани из Мовљана да и они прихвате такав пут повратка. Златко Петровић, представник овог села, средином априла прошле године, прикључио се поменутој ОРГ, чиме је Мовљане постало друго потенцијално место повратка у суворечкој општини. Он је активно учествовао на свим састанцима ОРГ,

Мирослав Пејировић, осћкао само гуд

истичући као главни корак на путу повратка интензивирање иди-види посета, али и проширивање активности ОРГ на подстицање повратка и у друга насеља. Тако се на његову иницијативу, у мају месецу прошле године, у рад суворечке ОРГ прикључио и угледни домаћин, **Станимир Митровић**, представник суседног села Речана.

ПРЕПРЕКЕ

И поред великих препрека, од стране албанских представника у ОРГ, који воде главну реч на свим састанцима, а неозбиљно приступају овом процесу и опструшу га, упорним залагањем, мештани Мовљана (**Златко и Александар Петровић и Војислав Јевтић**), први пут, посетили су своје село крајем јула прошле године. Била је то "Task-force" посета, организована од стране Радне групе за мултиетнички дијалог, до кога није дошло због одбијања Албанаца да присуствују овом скупу. Пет дана касније, четворо српских мештана обишло је и село Речане. Недуго потом, албански представници у ОРГ донели су одлуку да се иди-види посете овој општини поделе у две групе, по шест лица, како се не би "иритирала примајућа заједница појавом велике групе Срба на једном месту".

РЕПОРТАЖА

Учесници прве иди-види посете

СУСРЕТИ

Тако да су, у септембру месецу прошле године, организоване две иди-види посете за село Речане у којима је учествовало 12 лица, док су, због "специфичних" услова, припреме за иди-види посету Мовљану трајале до 7. новембра 2005. године. Тада су четворица мештана, од којих **Мирослав Петровић, Станко и Славиша Спасић**, први пут, посетили своје домове и порушену цркву у Речану. Приликом те посете дошло је до првог кратког, неформалног, разговора између **Мухарема Гашија** и Мирослава

Кућа Јездимира Андрејевића, нека и саг

Петровића, дојучерашњих комшија. Међутим, за разлику од овог сусрета, осетило се велико негостопримство већег броја Албанаца који су непрекидно упућивали претеће гестикулације. КПС, том приликом, није допустио посету српском гробљу због "приличне" удаљености од кућа, која износи око један километар. Према нашим сазнањима, гробље је тотално девастирано. Приликом напуштања Мовљана, Мирослав Петровић је рекао да је "задовољан посетом, иако су призори порушених кућа били језиви и да су превазишли најгора очекивања, али се нада да ће на том месту видети нове куће". Други део иди-види посете обављен је крајем фебруара ове године, а своје куће обишло је шест прогнаних лица (**Цветко и Љубиша Спасић, Витомир и Анђа Ристић, Вучко Андрејевић**

и **Крста Јовановић**). И у току ове посете дошло је до кратког неформалног састанка с једним Албанцем из села. По повратку из посете, 80-годишњи старац Цветко Спасић, рекао је да му се овом посетом остварила једна велика жеља, али да има још већу, да се врати да живи на своје огњиште.

МОЛИТВЕ

За време свих ових посета, расељена лица из Мовљана и Речана, посећивали су и остатке српске средњовековне цркве Св. Ђорђа у Речану, која је 1999. године, порушена до темеља. Ту су запалили свеће и помолили се Богу за успешан повратак.

Сваке године за Ђурђевдан, код ове цркве, одржавани су сабори, на којима су били присутни мештани свих села суворечке општине. И ове године, планирано је да се расељени, на овај датум, окупе на истом месту.

НЕПОЖЕЉНИ ПОВРАТНИЦИ

Све ове иди-види посете одвијале су се у прилично напетој атмосфери због негодовања Албанаца из суседних села и њиховог нескривеног притиска на своје сународнике из Мовљана, по питању контаката са Србима. Такође, забрињава ширење списка "непожељних Срба" из Мовљана. На питање ко је и због чега правио ове спискове, није добијено никакво образложење.

Поред свих препрека, Срби из Мовљана су истрајни у напорима да се врате у своје домове, с тога у овом селу нема продатих српских кућа. Упорним залагањем издејствовали су да општина започне припрему Концепт папира за повратак. Надају се да у свом труду неће остати сами, као до сада, тј. да ће добити бар моралну подршку шире заједнице. Поготово што њихове резултате упорно прате мештани других села из општине Сува Река, пре свега,

Анђа Ристић на остацима свој имања

Деловца. Они су, такође, већ изабрали свог представника у ОРГ, а вреди истаћи да у наведеном селу постоје најповољнији услови за одрживи повратак Срба.

Злајко Пејровић

ПЕТ РАСЕЉЕНИЧКИХ ПОРОДИЦА КОНАЧНО У СРБОБРАНУ УПОРНОСТ СЕ ИСПЛАТИЛА

Село Србобран се налази у питомој, метохијској равници, тик уз магистрални пут Пећ - Исток - Косовска Митровица. Припада општини Исток. До рата 1999. године, у Србобрану су живеле 54 српске породице.

ЗАХТЕВИ

Од 2003. године, захтеви за повратак у село стално су били упућивани Општинској радној групи Исток, пре свега, од **Весне Маликовић**, члана овог тела која представља мештане Србобрана, а чија је кућа, узгред речено, још увек узурпирана од стране првих комшија. С годинама, полагаано протиче седма, број заинтересованих породица за повратак све више се смањује. Многи од мештана

Ева Кицлер у разговору са Дашић Милорагом

Србобрана, нажалост, више нису међу живима, други су болесни, а доста њих је одустало од борбе за повратак.

Пет најупорнијих, желе да се врате по сваку цену. Од услова постављају само оне егзистенцијалне. Да им се изграде куће и да имају приступ својим имањима.

ПОСРЕДОВАЊЕ

На захтев мештана и госпође Маликовић, удружење расељених "Завичај за повратак" је овај проблем изнело **Еви Кицлер** и другим представницима UNDP-а и затражило од њих да ових пет породица, из Србобрана, буду обухваћене пројектом индивидуалног повратка, који финансира Влада Косова.

Захваљујући брзом реаговању UNDP-а, удружења "Завичај за повратак" и Данског савета за избеглице, пет породица из Србобрана се нашло пред својим порушеним домовима на Косову и Метохији, 2. марта ове године. Уз помоћ екипа за техничку процену и израду планова, као

и екипе за правну регулативу, а уз присуство општинских службеника, брзо је урађена анализа и готово да је одмах свима било јасно да ће се пет српских породица из Србобрана врло брзо вратити својим кућама.

Узурпирана кућа породице Маликовић

ПОВРАТАК

Већ сутрадан, на састанку у општини Исток, у присуству представника UNMIK-а, UNHCR-а, DRC-а, ICRC-а, UNDP-а и других присутних, млаку добродошлицу повратницима пожелео је **Бајрам Ђелај**, општински службеник за повратак. Он је изнео став да UNDP није испоштовао одређене "процедуре", те да би требало да се уради

У РУДНИКУ 42 НОВЕ КУЋЕ

Удружење "Завичај за повратак", наставило је своје активности на стварању услова за повратак у село Рудник, у општини Србица. Активности се спроводе са партнерским организацијама из KIP-а, CBM - ом и LWF (Lutheran World Federation) из Косовске Митровице. По пројекту је предвиђена обнова и изградња 32 српске и 10 албанских кућа.

баланс пројекат. На реаговање господина Гуанендре, представника UNMIK-а, да ове људе треба подржати, а не збуњивати неважним стварима, дискусија је кренула у добром смеру.

Епилог ове акције има срећан завршетак. Средства за обнову су одобрена, документација прикупљена, и уз бољу и нашу помоћ, ових пет породица ће убрзо бити у својим домовима.

Досија Палић

ОДЈЕЦИ ИДИ-ИНФОРМИШИ ПОСЕТЕ ОДРЖАНЕ У КРАЉЕВУ

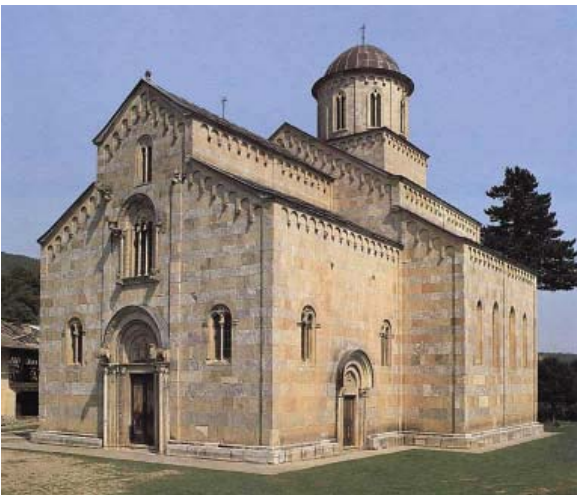
ПОВРАТАК У ДЕЧАНЕ - КАДА?

Ово ишћање се најчешће иосћављало ириликом иди - информиши иосеће, одржане средином марта месеца, у Краљеву, ириликом сусрећа иредсћавника међународне заједнице, локалних власћи Дечана и расељених лица из ове ойишћине, чије се иренуићно иребивалиишће налази широм централне Србије.

За писца ових редова, сам помен Дечана подсећа на слику предивног манастира Високи Дечани, који представља посебно поглавље у његовом животу. Венчања, крштења, духовна просветљења, укратко најлепши и најузбудљивији тренуци живота. Овај пут, сусрет са људима из Дечана, који је увек драг, одиграо се у Краљеву, под неким другим околностима. Наиме, захваљујући Данском савету за избеглице (DRC) имао сам прилике присуствовати иди-информиши посети о могућностима повратка расељених у ову општину.

О СИТУАЦИЈИ

Башир Кан, представник UNHCR-а за Пећки регион и **Денис Беголи**, представник UNMIK канцеларије за повратак и заједнице, упознали су присутне са општом ситуацијом у Пећкој регији, а **Патрик Бусе**, представник UNMIK-а и **Незир Баљај**, општински службеник за повратак Дечана, говорили су о стању у овој општини. На крају уводног дела, скупу су се обратили **Зоран Баровић**, општински координатор за Дечане, **Милосава Живановић** испред DRC-а и представник HPD-а Краљево. У овом уводу треба истаћи, да је ситуација у вези са повратком тешка, о чему најбоље говори податак HPD-а, да 98 процената кућа има степен уништења четврте и пете категорије, односно тешко разорене или уништене куће.

Манастир Високи Дечани

Питање, које је током читавог састанка лебдело у ваздуху је: "Где Срби треба да се врате"? Једна од могућности била је, да се на манастирском земљишту, у оквиру заштићене зоне, дигну куће за повратнике. Та варијанта је отпала, због тога што је противна Резолуцији СБ 1244, која тражи повратак на своју имовину. Насељавање око манастира значило би, осим кршења резолуције, стварање гета, односно, то би представљало озакоњење етничког чишћења.

О БЕЗБЕДНОСТИ

Како је ово био први састанак оваквог типа, расељени су постављали разнолика питања, као на пример: Зашто међународна заједница не интервенише сада и заштити Србе, као што је штитила Албанце? Зашто се моли представник општине, а не међународна заједница која је дужна да обезбеди мир, сигурност свима, па тако и повратницима? Да ли ће попис, у јуну ове године, бити детаљан, са свим подацима и доказима о њиховој ваљаности, или ће се бројати само житељи и новопридошли који раније нису били становници ове општине? Да ли ће се побољшати безбедност и слобода кретања? Да ли приликом иди - види посете, њени учесници могу бити ухапшени? Питања много, одговор само на два последња.

Патрик Бусе, метафорички је одговорио на питање о безбедности, рекавши да то није прекидач укључено-искључено, већ да то долази временом. "Они којима је одобрено учешће у иди-види посетама, немају бојазни да буду хапшени", рекла је Милосава Живановић.

О ИМОВИНИ

Друга група питања односила се на проблеме власништва над имовином. Ту се највише на удару нашао HPD. Упркос тврдњама представника ове организације да су они свој посао одрадили коректно, било је много приговора на њихов рад. "Нарочито је наглашена неусклађеност између HPD-а и KPS-а, што изазива додатне муке расељеним лицима", истакао је Зоран Баровић. Досадашња неефикасност HPD-а, изазива бојазан у вези са будућим активностима Косовске имовинске агенције (КИА), чији је мандат проширен на питања свих некретнина. Расељени тврде да Косовски судови не признају документа HPD-а.

Недоумицу међу расељеним лицима изазвала је и информација око изградње станова/кућа. Према обавештењу, које је дато током састанка, донатор Швајцарски савез цркава доделио је 16 кућа за Србе, од укупно 70 предвиђених за изградњу. Од тога броја 35 кућа добили би Албанци, а Роми, Ашкалије и остале мањинске заједнице 19.

Присутна интерно расељена лица остала су јединствена у захтеву да се сви врате у своје станове и куће. Нису се сложили с тим да се гради само 16 станова у првој фази, већ за све повратнике истовремено.

Закључујући састанак, Патрик Бусе је, позивајући расељене кућама, рекао да је међународна заједница, можда, каснила са неким акцијама, али да је сада спремна да подржи повратак.

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА ИДИ-ИНФОРМИШИ ПОСЕТА

ПОВРАТАК У ПРИЗРЕН ГРАД

Средином марта, у организацији удружења "Свети Спас", у Београду је одржана иди-информиши посета, на којој су представници међународних организација и локалних власти Призрена, упознали расељене са тренутном ситуацијом и плановима повратка у овај град.

Информативном састанку у Београду је председавала Стина Хилдекјер, шефица регионалне канцеларије UNHCR-а Призрен, а у његовом раду учествовали представници UNMIK-а, UNHCR-а Призрен и Београд, Канцеларије HPD-а Београд, општински челници Призрена и стотињак расељених лица. На почетку састанка, присутне је у име организатора поздравио **Златко Маврић**, извршни директор удружења "Свети Спас".

ГАРАНЦИЈЕ

Фатмир Јелићи, директор опште администрације и координатор за стандарде, који је предводио вишечлану делегацију општине Призрен позвао је, у име руководећих људи овог града, расељене на повратак гарантујући им безбедност, помоћ и сарадњу у овом процесу.

"Хоћу да се вратите кући, да живимо као што смо живели

Фатмир Јелићи и Биб Дуљај, представници општине Призрен, у разговору са расељенима

раније, годинама и вековима. Ситуација се изменила на боље. Што се безбедности и слободе кретања тиче, ту сада нема проблема, што потврђују и изјаве команданта KFOR-а и регионалног команданта KPS-а, да се у задњих неколико месеци није догодио ниједан конфликт или инцидент на етничкој основи", рекао је расељенима Љајићи, додајући да је његов позив на повратак искрен и одговоран.

О пројектима обнове и другим активностима које предузима локална власт, своје ставове изнели су и **Биб Дуљај**, председник Комитета за повратак и реинтеграцију општине Призрен, **Бедрија Ејупагић**, шеф Канцеларије за заједнице и **Спаса Андријевић**, општински службеник за повратак.

КРИТИКЕ

Велики број расељених изразио је жељу и заинтересованост за што скорији повратак. Они су се сложили

са уводничарима, да је ситуација у Призрену много боља у односу на раније, али да се, упркос томе, још увек не осећају довољно сигурним и због тога траже већу заштиту, како од међународних снага тако и од локалних власти. Највећи број критика расељени су упутили на рад HPD-а, односно процеса изласка узурпатора из заузетих кућа. Затражено је да се успостави боља сарадња између HPD-а и локалних власти, како би се избегла досадашња пракса, да узурпатори односе сву покретну имовину, а непокретну предају у таквом стању да у њој није могуће живети. Расељени су затражили да се код индивидуалних повратника за време санације кућа или стана, обезбеди привремени смештај, као и минимални трошкови док санација траје.

ПРИОРИТЕТИ

На овом скупу, као један од главних проблема за што бржи повратак у Поткаљају и ужи центар града, где би, како је предвиђено, требало да се обнови 108 кућа, истакнут је недостатак средстава, која би, како је речено, што пре требало обезбедити. Речено је, такође, да није решено ни питање привременог колективног смештаја за оне који су се јавили за организовани повратак.

Присутни су дали начелну сагласност да се крене са уређењем православног гробља, на начин да општина Призрен и Координациони центар финансирају чишћење и уређење гробља, а да након тога накнаду за одржавање плаћају корисници парцела. Представници локалних власти прихватили су овакав вид решења проблема.

Расељени из Призрена на иди-информиши посети

На крају састанка, расељеним лицима остављена је могућност да се индивидуално обрате званичницима Призрена у решавању конкретних личних проблема, што су они, у великом броју, искористили.

Ж. Бекић

27/02/2006

Мешијани Мовљана њале свеће на остацима цркве Светиоџ Ђорџа

27/02/2006

Комисијски дијалоџ Мовљане, фебруар 2006. године

Екипа UNDP у разговору са Томиславом Симоновићем Србобран, март 2006. године

Симоновића њорушена кућа Србобран, март 2006. године

Предсјавници оишијине Призрен у иди-информиши њосеиши Беоџрад, март 2006. године

Како решиши њроблем? - Расељени и званичниши Призрена и међународних орђанизација Беоџрад, март 2006. године

ВРАЋАЊЕ ЗЕМЉИШТА И ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА

Уредбом Сорена Јесена-Пејтерсена, сјединог претставника генералног секретара УН, 4. марта, основана је Косовска агенција за имовинска питања, као независна административна агенција која ће имати надлежност да ради на решавању жалби које се односе на нејокојшну приватну имовину, укључујући пољопривредну и комерцијалну имовину

Косовска имовинска агенција (КИА) убудуће ће радити на остваривању права на имовину на Косову и Метохији, која је узурпирана или уништена. Практично КИА ће наставити са радом тамо где је стао НРД. Део захтева за повраћај имовине који је до сада успешно решен и где су власници те имовине одлучили да је препусте на привремено располагање НРД-у, сада ће бити под управом новоформиране агенције и неће бити препуштени локалној самоуправи.

"Што се тиче стамбене имовине, правне радње су углавном завршене. Имамо мање од 100 случајева о којима

Кнут Росандхауг

ГДЕ ПОДНЕТИ ЗАХТЕВ?

Основни принцип за подношење захтева за повраћај власништва је да имовина мора бити у поседу подносиоца од 27. фебруара 1998. до 20. јуна 1999. године, а потребно је и да они имају уверење да до сада нису могли да остваре своја права. Сви потенцијални подносиоци захтева требало би да се јаве у канцеларије НРД-а у Београду, Крагујевцу, Нишу, Подгорици, Скопљу или канцеларијама НРД-а на Косову.

се још одлучује и мање од 400 које треба разматрати и то ће бити ускоро завршено. Новом уредбом донета је одлука да се оствари убрзан процес повратка комерцијалне имовине посебно пољопривредног земљишта. Уколико неко поседује земљу која је бесправно запоседнута, то лице може доћи до брзог разрешења своје ситуације кроз процес који покреће КИА. На овај начин власник може доћи и до прихода који би му омогућили одржив повратак. Тај задатак неће бити лак, али што се мене тиче он ће бити обављен", изјавио је **Кнут Росандхауг**, извршни директор НРД-а. У овај процес, осим пољопривредног земљишта, биће укључена и комерцијална имовина (пословни простор), а прихватање захтева за повраћај овог вида имовине почеће већ у априлу месецу.

(Ж. Ђ.)

Оснивачи и чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка,
Првог српског устанка 109, тел. 026/ 313-893
e-mail: bozur@erat.net

Глас Косова и Метохије - Београд
Македонска 25
тел.: 011/ 3373-841
e-mail: gkim@unet.yu
www.glaskim.co.yu

Завичај за повраћај - Крагујевац
Карађорђева 17
тел. 034/ 333-219
e-mail: zavicpo@fosky.net

Југ - Краљево, Цара Душана 27/39
тел. 036/323-220
факс. 036/320-430
моб. 064/612-79-66
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Сјас - Београд
Балканска 25
тел.011/2686-161
e-mail: svetspas@unet.yu
www.svetispas.org

Срећна породица - Ниш,
Душанов Базар, купола, локал 223
тел. 018/ 257-184
e-mail: vulicevic@ankerinter.net

Унија - Канцеларија у Београду
Трг Николе Пашића 9/7
тел: 011/3398-705
e-mail: unijakm@unet.yu
www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану
Бубе Михајловић бб
тел: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu